

UPDATE - Mediabeeld vaccinaties (algemeen beeld + vaccinatiepaspoort incl. samenhang met CoronaCheck-app)

1. Algemeen beeld vaccinatiebeleid

- De laatste twee weken is er in de media nog meer focus gekomen op de vaccinatiestrategie, gestuwd door het 'het besef' dat vaccineren niet alleen de weg is uit de gehele coronacrisis (lange termijn), maar óók de weg lijkt te zijn uit de lockdown en meer mogelijkheden tot het openstellen van de samenleving biedt. Dit zorgt voor meer druk vanuit de media (en de Kamer) op minister De Jonge op het vaccinatietempo. De roep over te gaan tot een éénprikstrategie neemt toe. 5.1.2e zegt woensdag bij 1-op-1 tegen Sven Kockelmann zelfs dat Nederlanders eerder hun vrijheid terug kunnen krijgen met een 'meer eigenwijze minister' als het gaat om het vaccinatietempo. "Hij moet niet klagen, hij moet het proberen te regelen binnen z'n mogelijkheden." En ook weer prominenter terug in de media: de vergelijkingen met andere Europese landen – de: 'wie-staat-waar-in-de-vaccinatieranglijst'-artikelen.
- In de analyses door de media en de politieke duiders van het laatste coronadebat staat vooral het felle commentaar van de Kamer op het vaccinatiebeleid centraal. (Naast de kritiek op de verlating van de avondklok.) Parlementair journalisten noemen de kritiek die de Kamer had op het vaccinatiebeleid 'stevig'; het priktempo, de vaccinvoorraden en de inentingsstrategie is niet op orde. NRC kopt: "Terug van nooit helemaal weggeweest: het chagrijn in de Tweede Kamer over vaccineren". Een uitspraak van PvdA-lijsttrekker Ploumen wordt in de analyses vaak aangehaald ter illustratie van de kritiek: "Het vaccinatiebeleid is nog steeds een rommeltje."
- Hoewel woensdag in het laatste coronadebat de focus erg lag op het vaccinatietempo en de wens over te gaan tot een éénprikstrategie, zijn er meer 'verhaallijnen' die recent prominent(er) in de media spelen. Die verhaallijnen zijn grofweg in de te delen langs drie onderdelen: 1) de strategie (de keuzes achter het vaccinatiebeleid); 2) de praktische uitvoering (van het vaccinatiebeleid); en 3) de communicatie (over het gekozen beleid en de uitvoering ervan). Zie hieronder een korte toelichting.

Strategie:

- Veel aandacht in de media en bij stakeholders voor het tempo van vaccineren. Dat zou omhoog kunnen indien ervoor wordt gekozen zoveel mogelijk mensen eerst de 1e prik te geven. Veel vergelijkingen met het 'succesverhaal' in de UK. Dominante vraag daarbij: 'Waarom doet Nederland dat niet?' Extra druk op de ketel vormen verhalen dat een éénprikstrategie de lockdown met 'ruim een maand' kan verkorten (aldus 5.1. 5.1.2e).
- Aanhoudende kritiek in de media en bij stakeholders (vooral ziekenhuizen) op de volgorde van vaccineren. Er had gekozen moeten worden eerst de groep te vaccineren die vaker op de IC's belanden: (kwetsbare) 60-plussers. Dominant frame in de media: 'Nu moeten we wachten tot deze grote groep is gevaccineerd waardoor we pas veel later uit de lockdown kunnen dan wanneer we wél bij deze groep waren begonnen!' Gezien de sombere boodschap in de persco van deze week, zal dit punt in de beeldvorming een stuk belangrijker worden, zeker voor de criticasters in de Kamer.
- Aanhoudende kritiek en onduidelijkheid over de keuze achter de voorraad die wordt aangehouden. Terugkerend frame is: 'Er liggen honderdduizenden prikken op de plank'. Terugkerende vraag daarbij: 'Waarom prikken we die niet weg?!' NB: de aantallen die in het coronadashboard worden genoemd (600.000) zijn aangepast door het RIVM en VWS na vragen van de NOS over de ongebruikte voorraad. Dit ligt in de Kamer gevoelig omdat zij minister De Jonge vaker proberen aan te vallen door hem te verwijten 'met cijfers te goochelen'.

Praktische uitvoering:

- Kritiek op het tempo van vaccineren heeft ook een uitvoeringscomponent: namelijk aanhoudende kritiek op de GGD die 'moet opschalen' om desnoods 24/7 prikken te kunnen

zetten. Aanhoudend ongeloof over het beeld dat de GGD 'haar zaakjes niet op orde heeft', terwijl het 'al heel lang wist wat er van hen verwacht zou gaan worden'. De vraag 'Waarom wordt het leger niet ingezet?' blijft maar oppoppen in de (sociale) media.

- De keuze achter de omvang van de ongebruikte voorraad krijgt ook een uitvoeringskant wanneer media aandacht schenken niet aan de vraag *waarom* die voorraad er is, maar *hoe* je die zou kunnen inzetten. Op social media veel vragen over de voorraad. Mensen snappen werkelijk niet wat het idee erachter is en zien het als prikken die je –als je echt zou willen – vandaag nog in een arm zou kunnen zetten. "Elke prik telt". En: "Wat maakt het uit dat de prikken dan over een paar weken op zijn? Er zijn dan toch evenveel mensen (sneller) gevaccineerd?"
- NB: vragen liggen op de loer in hoeverre de problemen tussen de EU en het VK (en de rol van Halix daarbij) invloed gaan hebben op de beschikbare voorraad vaccins voor Nederland. Het 'gedoe' voedt de onrust onder mensen ("Zijn er straks wel voldoende vaccins voor Nederland?") en zet meer druk op het wegwerken van de ongebruikte voorraad. Ook het 'magazijn' vol AstraZeneca-vaccins in Italië voedt die onrust.

Communicatie:

- De ontwikkelingen rond AstraZeneca hebben een boost gegeven aan aandacht voor de veiligheid van dit – maar ook de andere – vaccins. De kritiek op de communicatie vanuit VWS neemt toe. VWS zou meer moeten doen om het 'imagoprobleem' van het AstraZeneca-vaccin weg te nemen. Zeker nu de inzet van de vaccins zo zijn gekoppeld aan wanneer Nederland uit de lockdown kan, zal de druk worden opgevoerd op VWS om er alles aan te doen te zorgen dat mensen het AZ-vaccin vertrouwen en de komende tijd die prik gaan halen. [RTL Nieuws](#) bericht donderdag over het onderzoek naar het effect van de vaccin-voorlichtingscampagne en kopt: 'Voorlichtingscampagne vaccins werkt niet: vertrouwen neemt af'.
- Nog altijd veel onduidelijkheid over de rol van het vaccinatiepaspoort. Het blijft onduidelijk hoe dat zich gaat verhouden tot de andere 'bewijzen van niet-besmetting' die – in de CoronaCheck-app – gebruikt kunnen worden om mensen wat meer vrijheden te geven. Er is weinig nuance en het vaccinatiepaspoort als onderdeel van een groter, breder plan naar meer vrijheid, raakt *lost in translation*. Hierdoor wordt het vaccinatiepaspoort ineens een stuk meer beladen en is het vatbaar voor een frame als: "Zonder spuit geen Lowlands, Arena of Concertgebouw!" Het zit nu nog te veel in de hoek van 'indirecte dwang'. (De naam, paspoort, helpt daarbij ook niet natuurlijk!) Ten tweede wordt de vraag gesteld wat de rol van zo'n paspoort überhaupt zal zijn wanneer in de zomer iedereen een eerste prik heeft gehad en een deel ook de tweede prik? 'Wat voegt dat paspoort dan toe?' Of heeft het alleen een rol in reizen binnen Europa?
- En marge van een discussie over in hoeverre een vaccinatiepaspoort dwang zou zijn, speelt mee de signalen die sinds enkele dagen (weer) de media halen: zorgwerkgevers die hun medewerkers onder druk zetten zich te laten vaccineren. Uit gesprekken van BNR met vakbonden en bronnen in en rondom de zorg blijkt dat medewerkers van tientallen zorginstellingen zich door hun werkgever onder druk gezet voelen om zich te laten vaccineren. Bij CNV en de FNV komen meldingen binnen van werkgevers die dreigen met ontslag, stopzetten van loon en daarbij geen emotionele chantage schuwen, zo stelt BNR. De Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen en de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland zeggen 'niet te weten' of deze situaties voorkomen. NU'91 en CNV vinden dat het 'alle grenzen te buiten gaat', maar benadrukken wel 'het belang' van vaccineren.
- Via de eigen social mediakanalen blijft de vraag binnenkomen: 'wanneer ben ik aan de beurt?' Deze mensen lijken nog onvoldoende de weg te vinden naar het [stroomschema](#), of de '[vragenlijst](#)', van Rijksoverheid.nl.
- Via de social mediakanalen van minister De Jonge komen zorgen binnen van (jonge) mensen met een medische indicatie, omdat ze niet duidelijk weten wanneer ze aan de beurt zijn. Zo vragen mensen tussen de 50 en 59 met een medische indicatie zich af of ze tegelijk met gezonde

leeftijdsgenoten gevaccineerd worden. Wellicht heeft deze groep nog onvoldoende zicht op het ['vaccinatieschema medische doelgroepen'](#).

2. Vaccinatiepaspoort in samenhang met CoronaCheck

- Uit het mediabeeld en de discussie op social media blijkt nog steeds dat er onvoldoende kennis is over het doel van een vaccinatiepaspoort. Hoewel in wat mindere mate, geldt nog steeds dat een 'vaccinatiebewijs' op één hoop wordt gegooid met een testbewijs en gepositioneerd als 'het enige ticket naar meer vrijheid'. De rol van testen daarbij lijkt ver weg. De nuance van een vaccinatiepaspoort als onderdeel van een groter, breder plan naar meer vrijheid, raakt *lost in translation*. Hierdoor wordt het vaccinatiepaspoort ineens een stuk meer beladen en is het vatbaar voor het frame van indirecte dwang: "Zonder spuit geen Lowlands, Arena of Concertgebouw!" Daarbij komt nog de overall focus op vaccineren als zowel het toegangskaartje uit de algehele crisis (lange termijn), maar ook uit de lockdown (korte termijn). Het 'gesprek' over het vaccinatiepaspoort zal daardoor lastiger worden. Complicerende factor daarbij blijft de rol van D66 die eerder een plan voor een vaccinatiepaspoort had 'gekaapt'. Het is de vraag in hoeverre dit in de formatiegesprekken weer gaat oppoppen. (Meer politieke partijen kunnen 'het terugkrijgen van meer vrijheid' proberen te gaan claimen.) In vergelijking met twee weken geleden, speelt dit thema echter nog nauwelijks.
- Ook anders dan twee weken geleden is de 'buzz' over het thema: die is momenteel ver weg, zie hieronder de activiteit op social media, welke flink is gedaald na 11 maart.

Aantal berichten op social media over het vaccinatiepaspoort (en vergelijkbare, gebruikte termen)

- Wat wel hetzelfde is, is het gebruik van verschillende benamingen, elk met een eigen inhoudelijke betekenis, lading en connotatie: vaccinatiepaspoort, vaccinatiebewijs, coronapaspoort, inentingspas, inentingsbewijs. De Europese discussie over een Digital Green Pass doorkruist de begripsofbouw van het vaccinatiepaspoort in Nederland en maakt de 'verwarring' compleet over wat het vaccinatiepaspoort nu precies is.
- Eerder is geconstateerd dat uitleg over de CoronaCheck-app kan helpen in het helder krijgen wat die app behelst en hoe die zich verhoudt tot een vaccinatiepaspoort. De Fieldlabs dragen bij aan de bekendheid van de CoronaCheck alsook aan meer helderheid over het vaccinatiepaspoort. In de reflectie op het Fieldlab-evenement van vorig weekend zoomen media echter vooral nog in op de 'beleving' van het evenement zelf: ze concluderen dat het 'oude normaal' snel weer vertrouwd aanvoelt. Er is wat minder aandacht voor de CoronaCheck-app zelf. Volkskrant benoemt de zorgen die er zijn rond privacy. En Bits of Freedom stelt dat een app als deze de ongelijkheid en uitsluiting in de samenleving doet toenemen.

- Privacy First zegt vandaag (26 maart) dat het wetsvoorstel corona-testbewijzen de 'privacy onder druk zet'. Volgens Privacy First vormt het wetsvoorstel een zware inbreuk op talloze grondrechten en mensenrechten, waaronder het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de lichamelijke integriteit en de vrijheid van beweging in combinatie met andere relevante mensenrechten zoals het recht op deelname aan het culturele leven, het recht op onderwijs en diverse kinderrechten zoals het recht op recreatie. Verder stelt Privacy First dat het verplichten van een 'gezondheidsbewijs' om aan een groot deel van het maatschappelijk leven deel te nemen, in strijd is met het recht op privacy en de bescherming van persoonsgegevens. Ook heeft de stichting nog vragen over welke gegevens worden opgeslagen, waar, door wie en wat er zal kunnen worden uitgewisseld. "Waarom kunnen testuitslagen onnodig lang (5 of zelfs 20 jaar) worden bewaard?", is nog één van de onbeantwoorde vragen. Privacy First roept het kabinet op om het wetsvoorstel niet in te dienen. Mocht dit toch gebeuren overweegt de stichting om naar de rechter te stappen.
- Virologen ^{5.1.2e} (UMCG) en epidemioloog Esther Metting (RUG) laten deze week weten het 'zonde' te vinden dat de CoronaCheck-app alleen wordt ingezet voor evenementen en niet in het onderwijs. "Terwijl er in het onderwijs veel meer behoefte is aan veiligheid door testen en zo'n app." Volgens Niesters en Metting is er juist behoefte aan extra testen in het onderwijs omdat daar veel nieuwe besmettingen vandaan komen. Daar is echter nog te weinig voor geregeld. "Waarom laat je niet alle leraren twee of drie keer per week testen?", vraagt Niesters zich af. Beiden vinden bovendien het Fieldlap-experiment zaterdag in de Johan Cruijff Arena in Amsterdam 'de verkeerde boodschap in deze tijd', en een 'riskant experiment' in een tijd dat de besmettingen weer oplopen.